

Stanovisko Asociácie priemyselných zväzov

Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2019 až 2021

1. Stručný popis návrhu, cieľ a obsah materiálu

Rozpočet verejnej správy sa zostavuje za štátny rozpočet a rozpočty ostatných subjektov verejnej správy na obdobie troch rokov, t. j. roky 2019, 2020 a 2021. Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2019, ktorým sa v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy schvaľuje štátny rozpočet, je predložený v rámci materiálu „Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2019 až 2021“.

2. Všeobecne k východiskám návrhu rozpočtu

- Slovenské hospodárstvo a s ním aj príjmy verejných financií prežívajú zlaté časy. Medzi rokmi 2016 až 2020 – teda za 4 roky – by malo hospodárstvo vzrásť o 25 %.
- HDP len v roku 2018 vzrastie o 5,5 mld. eur. V prepočte na jedného pracujúceho to predstavuje ročný nárast pridanej hodnoty o 2 200 eur.
- Sprievodným javom takého prudkého rastu je samozrejme rast zamestnanosti a nárast objemu miezd. Keďže od mzdovej bázy sa odvíjajú príjmy verejnej správy, pozorujeme mimoriadny nárast príjmov štátu.
- Viac ako polovica (54 %) jeho príjmov pochádza z odvodov a dane z príjmov fyzických osôb. V období medzi rokmi 2016 až 2021 rastú tieto príjmy priemerným tempom 1 mld. eur ročne.
- Ako dôsledok rastu príjmov domácností a ich vyššej spotreby rastú aj výnosy z DPH a spotrebných daní. Tie predstavujú takmer tretinu príjmov štátu (31 %). V nominálnom vyjadrení rastú výnosy z týchto daní tempom 500 mil. eur ročne. Štátu tak pravidelne a významne rastú príjmy.

3. Postoj APZ k návrhu rozpočtu

APZ súhlasí s predloženým materiálom po zapracovaní pripomienok.

4. Pripomienky APZ k návrhu rozpočtu

Navrhujeme výrazne znížiť objem rezerv v kapitole Všeobecná pokladničná správa. Vysoký objem rozpočtovaných rezerv na rok 2019 nemá presné určenie a tým vytvára priestor na vznik nesystémových dávok a politík, ktoré nerešpektujú dlhodobé priority vlády.

Navrhujeme zastavenie prijímania ďalších opatrení, ktoré negatívne vyplývajú na podnikateľské prostredie, predovšetkým z pohľadu zvyšovania daňovo-odvodového zaťaženia.

Navrhujeme, aby bola v budúcom roku vypracovaná analýza šetrenia verejných výdavkov.

5. Zhodnotenie návrhu zákona o štátnom rozpočte na rok 2019 a rozpočtu verejnej správy na roky 2019 až 2021

5.1 Všeobecne k návrhu

Medzi rokmi 2016 až 2020 sa predpokladá rast HDP spolu o 25 %. Sprievodným javom prudkého rastu HDP je rast zamestnanosti a priemernej mzdy.

Tabuľka 1

	2016S	2017S	2018P	2019	2020	2021
HDP v mld. eur bežné ceny	81,2	85	90,5	96,9	103,2	109,3
Rast priemernej mzdy v % (nominálne)	3,3	4,6	6,2	6,3	6,2	5,4

V dôsledku rastu príjmov domácností a ich zvýšenej spotreby dochádza k rastu výnosov z daní, čo zvyšuje príjmy verejnej správy.

Tabuľka 2

	m. j.	2016 S	2017 S	2018 R	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Príjmy verejnej správy	mil. eur	31 864	33 444	34 432	35 388	37 161	39 745	41 077
Medziročný rast	mil. eur		1 579,90	988,50	955,80	1 773,20	2 583,50	1 332,00
Príjmy verejnej správy	% HDP	39,23	39,41	38,47	39,12	38,35	38,52	37,59

Na druhej strane rýchlo však rastú aj výdavky verejnej správy, aj keď na to nie sú zrejmé dôvody, pretože:

- Rast daňových príjmov predbieha infláciu, o ktorú sa valorizuje značná časť dávok vyplácaných zo štátneho rozpočtu. Toto platí aj pre starobné dôchodky vyplácané Sociálnou poisťovňou.
- Mzdové výdavky sa na celkových výdavkoch podieľajú menej ako 25 % (navyše aj keď mzdy vo verejnom sektore rastú rýchlejšie ako v súkromnom - priemerná mzda (v roku 2017) vo verejnom sektore bola o 7% vyššia než v súkromnom - ich valorizácia nepredstavuje dostatočne silný zdroj pozorovaného rastu celkových výdavkov štátu).
- Rast daňových príjmov je rýchlejší ako rast cien tovarov a služieb, ktoré majú priamy vplyv na spotrebu/prevádzku vlády.

Prudký rast príjmov sa akceleruje zavádzaním nových daní, zvyšovaním stropov pre platenie odvodov či vyššou efektívnosťou výberu. Z pohľadu budúceho vývoja verejných financií, ale aj hospodárstva, je preto dôležité vedieť, ako vláda s týmito príjmami naloží.

Tabuľka 3

	m. j.	2016 S	2017 S	2018 R	2018 OS	2019 N	2020 N	2021 N
Výdavky verejnej správy	mil. eur	33 669	34 103	35 175	35 931	37 258	39 744	40 858
Medziročný rast	mil. eur		434,50	1 072	755,90	1 327	2 487	1 114
Výdavky verejnej správy	% HDP	41,45	40,19	39,3	39,72	38,45	38,52	37,39
Schodok verejnej správy	mil. eur	-1 805	-659,3	-742,8	-543	-96,9	0	218,5
Schodok verejnej správy	% HDP	-2,22	-0,78	-0,83	-0,6	-0,1	0	0,2

Zákonodarcovia tento stav anticipovali už v roku 2012. Situácia vo verejných rozpočtoch členov eurozóny aj ostatných krajín vyspelého sveta po zasiahnutí dlhovou krízou pred desiatimi rokmi vyvolala potrebu efektívnejšieho hospodárenia zo strany štátov a vyššej rozpočtovej zodpovednosti. Tak, aby sa vyššie príjmy v časech ekonomického rastu neutrácali na bežné výdavky, ale aby boli použité na znižovanie deficitu, resp. pri dosiahnutí prebytkového rozpočtu na zníženie dlhu. Za týmto účelom bol na Slovensku v roku 2012 prijatý ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý mal priniesť zavedenie výdavkových limitov. Tie však dodnes prijaté neboli a tak vládu a verejnú správu v extenzívnom mýňaní brzdia len dva faktory: 1. dlhová brzda a 2. pravidelný pokles štrukturálneho schodku o 0,5 % HDP. 0,5 % HDP dnes predstavuje cca 450 mil. eur, čo však pri tempe rastu príjmov verejnej správy 2 mld. eur ročne nepredstavuje zásadný problém. Jednou z reakcií na krízu bol tiež vznik Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.

Vláda navrhuje zvyšovanie počtu zamestnancov verejnej správy. V časech, kedy by vďaka technológiám a obrovským vládnym investíciám do elektronizácie mala rásť produktivita práce a podobne ako v prípade viacerých vyspelých krajín by sa mali počty zamestnancov verejnej správy a mzdové náklady v absolútnom vyjadrení znižovať. **Negatívnym dôsledkom pre trh práce je aj to, že verejný sektor odčerpáva ľudský kapitál, ktorý v časech rekordnej nízkej nezamestnanosti chýba v súkromnom sektore.**

Negatívnym dôsledkom prudko rastúcich príjmov verejných financií je tiež pokles reformného úsilia. Napriek deklaráciám pristupovať k výdavkom podľa princípu *hodnota za peniaze* pozorujeme silný rezortizmus a zásadnú rezistenciu ministerstiev voči odporúčaniam Útvaru hodnoty za peniaze (okrem zdravotníctva).

Predložený rozpočet dokazuje, že vláda dostatočne nereaguje na enormný rast príjmov, ktorý predbieha rast výdavkov, formou znižovania daní, ergo plošného stimulovania budúceho rastu. Nebadať ani alternatívny scenár: snahu zostavovať prebytkové rozpočtu s cieľom rýchlejšieho znižovania dlhu a odstránenia rozpočtových problémov v budúcnosti.

5.2 Hodnotenie plnenia rozpočtu za rok 2018

- Rozpočet verejnej správy by mal skončiť v mínuse 542 mil. eur. Predpokladaný schodok verejnej správy mal dosiahnuť 742 mil. eur. Ušetrená suma 200 mil. eur sa dá pripísať napríklad poklesu platby zdravotných odvodov za poistencov štátu (230 mil. eur). Tiež to znamená, že oproti roku 2017 by schodok mal poklesnúť o 116 mil. eur, pri medziročnom náraste daňovo odvodových príjmov o 2 mld. eur.

- Na poklese schodku sa v najväčšej miere podieľali ostatné subjekty verejnej správy, ktoré by mali hospodáriť s prebytkom 810 mil. eur. Z toho 200 mil. eur predstavuje prebytok územnej samosprávy. **Štátny rozpočet by mal skončiť v schodku 1,6 mld. eur**
- Príjmy verejnej správy oproti rozpočtu dosiahli o 1 mld. eur vyššiu hodnotu. Minimálny pokles plánovaného schodku je dôsledkom rastu výdavkov podobne ako pred rokom v oblasti plátov zamestnancov (+120 mil. eur), medzispotrebe (+ 52 mil. eur), výraznejšieho čerpania eurofondov (cca 0,5mld. eur a oddĺženia nemocníc (0,3 mld. eur).
- Dlh verejnej správy by mal dosiahnuť 43 968 mil. eur, čo predstavuje 48,7% a je pod hranicou prvého pásma dlhovej brzdy. Rozpočet počítal s dlhom o 0,7 mld. vyšším.

5.3 Príjmová a výdavková strana rozpočtu

Schodok verejnej správy by mal klesnúť na 97 mil. eur. Na znížení schodku sa budú rozhodujúcou mierou podieľať ostatné subjekty verejnej správy v objeme 1 mld. eur. Tento prebytok ale nie je použiteľný na financovanie schodku štátneho rozpočtu (1,1 mld. eur), preto dôjde k rastu dlhu štátu na objem 45,7 mld. eur.

Masívny nárast HDP dokáže nominálny rast dlhu hravo eliminovať, a tak sa predpokladá ďalší pokles podielu dlhu na 47,3%. Rastúci podiel nových emisií za nižšie sadzby znižuje výdavky na obsluhu štátneho dlhu, ktoré by mali klesnúť o 34mil. eur na 1,14 mld. eur

Pohľad na výdavky štátneho rozpočtu ilustruje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 4

Kapitola štátneho rozpočtu	Výdavky v roku 2018	Medziročný rast
Ministerstvo zahraničných vecí a EZ SR	136 438 525	17 084 646
Ministerstvo obrany SR	1 662 684 235	580 605 443
Ministerstvo vnútra SR	2 464 409 315	63 507 695
Ministerstvo spravodlivosti SR	439 506 124	39 500 024
Ministerstvo financií SR	420 185 829	55 781 996
Ministerstvo životného prostredia SR	540 617 207	347 457 981
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	1 361 102 879	-2 826 370
Ministerstvo zdravotníctva SR	1 175 946 112	-220 303 590
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	2 300 897 817	-40 352 603
Ministerstvo kultúry SR	255 193 734	-24 965 993
Ministerstvo hospodárstva SR	428 178 068	172 128 179
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka	1 193 458 704	92 589 485
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	1 153 930 897	-22 254 246
Všeobecná pokladničná správa	3 623 189 658	567 155 841
Ostatné kapitoly rozpočtu	480 052 549	54 968 655
Spolu	17 635 791 653	1 680 077 143

Z pohľadu medziročnej zmeny rozpočtu dominuje rast výdavkov Ministerstva obrany (nákupy leteckej a inej techniky), Ministerstvo životného prostredia (nábeh výziev EU fondov so spolufinancovaním v objeme 454 mil. eur), Ministerstvo hospodárstva (EU fondy 202 mil. eur).

Prekvapujúci je pokles výdavkov Ministerstva zdravotníctva, ktorá znižuje príspevok štátu za poistencov štátu (dôchodcovia, deti, nezamestnaní) o 400 mil. eur. Vláda sa spolieha na rast príjmov zo zdravotných odvodov za ekonomicky aktívne osoby (zrušené max. vymeriavacie základy). K poklesu platby štátu dochádza bohužiaľ bez diskusie o adekvátnosti výšky sadzby na zdravotné odvody. Odvodové zaťaženie práce na Slovensku patrí medzi vysoké a je medzinárodnými inštitúciami často kritizované. Zníženie sadzby by umožnilo znížiť mzdové náklady zamestnávateľov (resp. zvýšiť čistý príjem zamestnancov).

K veľkému nárastu dochádza aj v kapitole Všeobecná pokladničná správa, ktorá sústreďuje platby za úroky štátneho dlhu, rezervy štátu, a odvody do EÚ.

- Hlavnou príčinou nárastu výdavkov tejto kapitoly je rast rezerv. **Rezerva 400 mil. eur** – by mala byť podľa rozpočtu použitá na krytie výdavkov zavedenia bezplatného stravovania na školách (cca 117 mil. eur) a rekreačných poukazov (nešpecifikované). Ďalej sa v rámci tejto rezervy uvažuje s krytím zvýšeného vianočného príspevku, zvýšeného daňového bonusu a zníženej sadzby DPH na ubytovanie. Treba povedať, že uvedené výdavky pravdepodobne nedosahujú sumu 400 mil. eur.
- **Ďalšia rezerva 150 mil. eur** má byť použitá na neurčené infraštruktúrne a kapitálové výdavky. **Rezerva na prostriedky Európskej únie a odvody Európskej únie v hodnote 223 mil. eur** je rovnako neurčitým zdrojom, ktorý sa používa na vopred nešpecifikované výdavky nesúvisiace s financovaním EU projektov. Hoci bola na rok 2018 rozpočtovaná v objeme 130 mil. eur, skutočné čerpanie by malo dosiahnuť 50 mil. eur. V rozpočte nie je uvedený dôvod, prečo by mala byť rezerva navyšovaná, pričom výdavky zo zdrojov EÚ v štátnom rozpočte by mali medziročne vzrásť len o 20% (rezerva o 71%).
- Rovnako sa v rozpočte na rok 2021 ocitla **rezerva v hodnote 500 mil. eur** na neurčené účely.

Vysoký objem rozpočtovaných rezerv v roku 2019 a v nasledujúcom období znižuje mieru transparentnosti rozpočtu a vytvára priestor na financovanie potenciálne nesystémových opatrení. Vláda tak predkladá rozpočet, v ktorom 0,7 mld. eur nemá presné určenie.

Počet pracovných miest vo verejnej správe by mal vzrásť o takmer 7 000 osôb na 426 123. Polovica rastu nastane v územnej samospráve (asistenti učiteľov, obecné služby), druhá polovica v ústrednej správe. V zdravotníckych zariadeniach by malo pribudnúť 1 261 miest.

Osobitným nedostatkom predloženého rozpočtu je absencia správy s odpočtom plnenia opatrení, ktoré vychádzajú z revízií jednotlivých sektorov vykonaných Útvaram hodnoty za peniaze. Vláda si sama túto úlohu uložila nariadením, pričom správa nebola k návrhu priložená. V texte rozpočtu je odpočet len v prípade zdravotníctva. Z návrhu teda nie je jasné ako sa vláde darí zvyšovať hodnotu verejných výdavkov za peniaze.

6. Nad rámec predloženého materiálu

V navrhovanom rozpočte sme identifikovali niekoľko oblastí v ktorých vidíme priestor na šetrenie výdavkov verejnej správy. Rovnako poukazujeme na niekoľko negatívnych dopadov na podnikateľské prostredie.

6.1 Vplyv na podnikateľské prostredie

V roku 2018 bolo prijatých viacero nesystémových opatrení, ktoré majú výrazný dopad na podnikateľský sektor, a to najmä:

Rekreačné poukazy

Podmienky uplatnenia rekreačných poukazov:

- Maximálne 500 eur na zamestnanca, z toho 55 % hradí zamestnávateľ t. j. maximálne 275 eur ročne, zvyšok hradí zamestnanec.
- Nutnosť mať 12 mesiacov odpracovaných u toho istého zamestnávateľa.
- Účinnosť zákona od 1. 1. 2019.
- IFP predpokladá ročne 400 000 poukazov.

Kalkulácia dopadov rekreačných poukazov je závislá na zvolených predpokladoch, predovšetkým koľko % zamestnancov poukaz uplatní a z akých zdrojov budú firmy tieto výdavky financovať (existujúce zdroje, resp. dôjde k navýšeniu).

Mnohé firmy použijú existujúce zdroje na odmeňovanie (prémie a iné benefity). Aj tieto však budú mať s návrhom administratívne náklady, ktoré odhadujeme na úrovni až 6 mil. eur.

Minimálne 25 % preplatených poukazov bude vyžadovať zvýšenie mzdových výdavkov zamestnávateľov v max. výške poukazu, čo zaťaží podnikateľský sektor minimálne sumou **27,5 mil. eur.**

Zvýšenie stropu pre platenie sociálnych odvodov na 11 násobok priemernej mzdy

Na základe posledných dostupných údajov, ktoré poskytla Sociálna poisťovňa za celý rok 2017, poberalo 7 842 zamestnancov príjem vyšší, ako bol vtedy platný max. vymeriavací základ pre platbu sociálnych odvodov. Priemerný príjem týchto zamestnancov bol 12 223 eur mesačne

V roku 2019 mal byť max. vymeriavací základ (ďalej len VZ) 6 678 eur, tento treba porovnať s max. VZ vo výške 11 násobku priemernej mzdy (10 494 eur). Z toho vyplýva, že dodatočne bude zodvodnená suma 3 816 eur mesačne sociálnymi odvodmi (bez úrazového poistenia, ktoré je už dnes bez stropu), tzn. z pohľadu odvodov zamestnávateľa sadzbou 24,4 %

Dodatočné výdavky na sociálne odvody by na základe prepočtu [7 842 zamestnancov x 3 816 eur x 12 mesiacov x 24,4 %] mali predstavovať **87 mil. eur.**

Mzdové príplatky

Vzhľadom na nedostatok verejne dostupných štatistických informácií o rozsahu výkonu práce v noci, či cez víkendy v tomto prípade vychádzame z informácií o aktivite a počtoch zamestnancov, ktoré boli súčasťou dôvodovej správy predkladanej novely Zákonníka práce. V prepočtoch kalkulujeme s minimálnou mzdou vo výške 520 eur.

Predpokladané vplyvy na zamestnávateľov z dôvodu zvýšenia sadzby mzdového zvýhodnenia za nočnú prácu, za prácu vo sviatok a z dôvodu zavedenia mzdového zvýhodnenia za prácu v sobotu a v nedeľu boli odhadnuté nasledovne:

- na rok 2018 **v úhrne v sume 179 mil. eur ročne**, z toho dopad na zamestnávateľov podnikateľskej sféry sa očakáva v sume 170 mil. eur,

- na roky 2019 až 2021 v sume **610 mil. eur ročne**, z toho na zamestnávateľov podnikateľskej sféry v sume 579 mil. eur ročne.

Zvýšenie minimálnej sadzby mzdového **zvýhodnenia za prácu v noci** z 20 % na 30 % (resp. 40 % v roku 2019) minimálnej mzdy ustanovenej na rok 2018 sumou 2,759 eura na hodinu sa dotkne cca 280,8 tis. zamestnancov nepretržitých prevádzok, ktorí vykonávajú nočnú prácu pravidelne, a ďalších cca 107,9 tis. zamestnancov, ktorí vykonávajú nočnú prácu len sporadicky. Za 8 mesiacov účinnosti zákona zvýšenie celkovej ceny práce dotknutých zamestnávateľov podnikateľskej sféry možno odhadnúť na **35 mil. eur** a v roku 2019 pri minimálnej mzde 520 eur na **117 mil. eur**

Zvýšenie minimálnej sadzby mzdového **zvýhodnenia za prácu vo sviatok** z 50 % na 100 % priemerného zárobku zamestnanca sa dotkne cca 202,6 tis. zamestnancov podnikateľskej sféry. Nárast celkovej ceny práce z tohto titulu možno za rok 2018 odhadnúť na **10 mil. eur** a za rok 2019 na **14 mil. eur**; v tejto sume nie je zohľadnené medziročné zvýšenie priemerných zárobkov zamestnancov, ktoré je základňou pre výpočet výšky mzdového zvýhodnenia za prácu vo sviatok.

Zavedenie nároku zamestnanca na mzdové **zvýhodnenie za prácu v sobotu** vo výške 20 % sumy minimálnej mzdy (resp. 45 % v roku 2019) sa dotkne cca 732,8 tis. zamestnancov, z ktorých podľa údajov Eurostatu pravidelne vykonávalo prácu v sobotu cca 409,2 tis. osôb a zvyšok vykonával prácu v sobotu sporadicky. Vplyv na zvýšenie celkovej ceny práce možno odhadnúť na **64 mil. eur** v roku 2018 a na **228 mil. eur** v roku 2019. V našom prepočte sme počítali so zníženou sadzbou, ktorá sa dotkne väčšina zamestnancov.

Zavedenie mzdového **zvýhodnenia za prácu v nedeľu** vo výške 40 % hodinovej minimálnej mzdy (resp. 90 % v roku 2019) sa dotkne cca 472,4 tis. osôb, z ktorých cca 320,2 tis. vykonáva prácu v nedeľu pravidelne. Vplyv tohto opatrenia na zvýšenie celkovej ceny práce možno odhadnúť na **70 mil. eur** v roku 2018 a na **251 mil. eur** v roku 2019. V našom prepočte sme počítali so zníženou sadzbou, ktorá sa dotkne väčšina zamestnancov.

6.2 Možné rozpočtové úspory

Predkladaný zoznam možných úspor štátu identifikuje niekoľko príkladov, akými je možné hľadať úspory vo verejných výdavkoch. Obsahuje príklady všeobecných ako aj konkrétnych opatrení. Hodnota úspor je kalkulovaná konzervatívne, v prípade razantného prístupu môžu úspory dosiahnuť až dvojnásobok. Treba však zdôrazniť, že každé toto opatrenie je závislé na implementácii. V neposlednom rade treba zdôrazniť skutočnosť, že zvlášť vo východných regiónoch Slovenska predstavuje verejná správa najvýznamnejšieho zamestnávateľa. Reálne dosahovanie úspor vyžaduje skutočný záväzok ich dosahovať. Prístup hľadania hodnoty vo výdavkoch identifikáciou *Hodnoty za peniaze* je správny, ale zlyháva práve na absencii záväzku/zodpovednosti za dosahovanie navrhovaných úspor.

V priebehu posledných rokov došlo k poklesu podielu výdavkov štátneho rozpočtu na celkovom rozpočte verejnej správy na 45 % (z 65 % v 2011). Je to najmä rastúcimi výdavkami zdravotných poisťovní, Sociálnej poisťovne a Územnej samosprávy, ktoré sú financované prevažne zo zdrojov mimo štátny rozpočet. Nižšie uvedené príklady úspor sa netýkajú výdavkov v zdravotníctve a dávok Sociálnej poisťovne. Dohromady predstavujú tretinu celkových výdavkov, pričom úsporné opatrenia (skôr reformy) v týchto oblastiach by priniesli porovnateľné úspory. Rovnako sú len čiastočne obsiahnuté výdavky Územnej samosprávy (v opatrení Zamestnanosť a prevádzkové výdavky), nakoľko vláda nemá priame nástroje na obmedzovanie počtu ich príspevkových organizácií, či výdavkovú štruktúru.

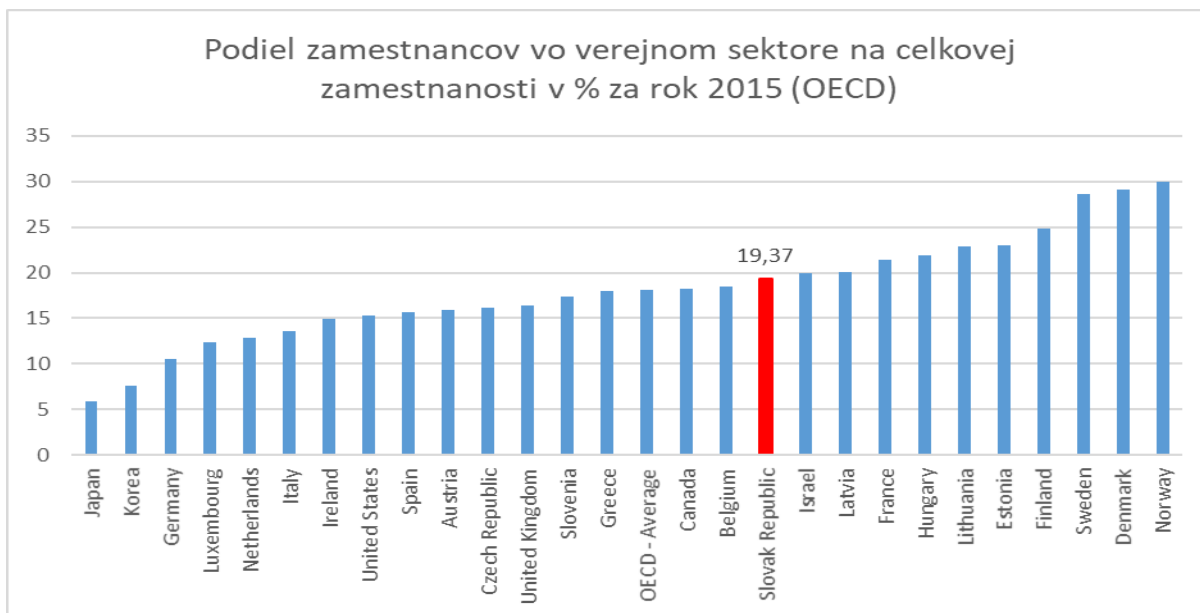
Zamestnanosť vo verejnej správe

- Celkový počet pracovných miest financovaných z rozpočtu verejnej správy by mal v roku 2018 dosiahnuť 418 178. Nie všetky pracovné miesta sú však obsadené, pri podobnom počte

rozpočtovaných miest v roku 2017 bolo obsadených podľa odhadu MF SR 413 225. Mzdový balík vrátane odvodov by mal dosiahnuť 8,2 mld. eur (ESA 2010), čo predstavuje priemernú mesačnú mzdu 1 250 eur na osobu. V tomto údaji sú všetci zamestnanci verejnej správy vrátane zamestnancov sociálnych služieb, sestier, či učiteľov regionálneho školstva.

- I napriek masívnym výdavkom do elektronizácie dosiaľ nedošlo k adekvátnemu poklesu počtu zamestnancov. Inak povedané, hoci štát masívne investuje do zvyšovania produktivity práce, neprejavuje sa to v poklese množstva zamestnávajúcich ľudí¹.
- Slovensko v roku 2017 vydalo na mzdy 22,7 % celkových výdavkov verejnej správy. Hoci ostatné krajiny V4 vydali mierne viac, v EÚ nájdeme príklady krajín, ktoré pri porovnateľnom podiele celkových výdavkov verejnej správy na HDP utratili na mzdy menej. Ide napríklad o Holandsko (20 %), či Veľkú Britániu (22 %). Na druhú stranu treba uviesť, že zamestnanci verejnej správy v týchto krajinách tvoria 12 % resp. 16 % celkovej zamestnanosti, kým na Slovensku je to takmer 20 %. Je preto otázkou, nakoľko je tento podiel nižší vďaka vyššej efektívnosti práce štátnych zamestnancov a nakoľko je to dané outsourcingom – nakupovaním služieb verejného charakteru na súkromnom trhu (napr. štátny programátor vs. dodávateľská firma).

- Prezentované údaje sú za rok 2015, pričom v roku 2018 výrazne stúpla zamestnanosť, hlavne v súkromnom sektore. Odhadujeme, že súčasná hodnota pre SR dosahuje 18,5 %. Aj táto hodnota je nad úrovňou Českej republiky, Slovinska, či Rakúska. Z verejne prístupných analýz (napr. NKÚ), je zrejmé, že zamestnanosť vo verejnej správe nie je riadená dostatočne efektívne. Konzervatívnym odhadom možného zníženia počtu zamestnancov o 5 % sa dostaneme k úspore 410 mil. eur. Ak by bola táto úspora rozdelená na dve časti – pričom polovica by slúžila na zvýšenie platov **zostávajúcich** zamestnancov, **úspora by dosiahla 205 mil. eur.** Ide o ilustratívny odhad, nakoľko vláda má minimálny dosah napr. na zamestnanosť v územnej samospráve.

Úspora v prevádzkových nákladoch

- Znižovanie počtu zamestnancov verejného sektora by malo prebiehať za súčasného znižovania prevádzkových výdavkov ministerstiev. I napriek tlaku na efektívne verejné obstarávanie stále chýba dostatočná efektívnosť – centralizované nákupy energií, centrálna evidencia a manažment

¹ Vo Švédsku je v rozpočtoch nastavený automatický predpoklad rastu produktivity práce. Každý rok organizáciám verejnej správy znižujú rozpočtované náklady na operations zhruba o 2 %.

verejného majetku (najmä prenájom budov), znižovanie počtu úloh, ktoré musia zamestnanci štátu vykonávať. **Potenciálna úspora 5 % znamená úsporu 200 mil. eur.**

Zlučovanie organizácií

- Sociálna poisťovňa a Úrady práce sociálnych vecí a rodiny majú paralelne budované štruktúry. Výdavky na chod týchto organizácií dosahujú sumárne viac ako 250 mil. eur. Zlúčenie týchto sietí by odhadom mohlo priniesť **úsporu 10 - 25 mil. eur.**

Obmedzenie dotácií na výkon osobnej železničnej dopravy

- Výdavky na dotáciu osobnej železničnej dopravy v roku dosiahli 2017 sumu 238 mil. eur (vrátane doplatku za rok 2015). Samotná doprava zadarmo je síce dôležitým zdrojom výdavkov, ale úspory je možné dosiahnuť aj pri zachovaní dopravy zadarmo. Ide predovšetkým o rušenie tratí, ktoré sú nevýznamné z pohľadu počtu prepravených osôb, a zároveň ležia paralelne s cestnou infraštruktúrou, ktorá je flexibilnejšia v dopravnej obsluhu obyvateľstva. **Úspora by mohla dosiahnuť rádovo 10 - 20 mil. eur.** (Kombinované výdavky ŽSR na údržbu trate a ŽSSK na prevádzku vlakových spojov). Prípadný nárast výdavkov v autobusovej doprave by len minimálne znížil túto úsporu, nakoľko by nebol podmienený dodatočnými kapitálovými investíciami. (Výstavba a údržba železničných tratí je nákladnejšia ako celkové výdavky osobnej dopravy)

Úspory v školstve

- Ministerstvo školstva spravuje a riadi viaceré organizácie, ktorých činnosti sa prekrývajú, prípadne ich pridaná hodnota nie je zrejmá. Sieť základných škôl nie je optimálna a investície do zdieľania školských zariadení (rušenie malotriedok) medzi malými obcami by prinieslo ďalšie úspory, ktoré spolu s rušením priamo riadených organizácií odhadujeme na **30 - 60 mil. eur.**

Prídavok na dieťa

- V Českej republike podlieha výplata príspevkov na deti testu príjmov rodičov. Ak ten presiahne 2,7 násobok životného minima, rodina príspevok nedostáva. Vo výsledku dávku poberá menej ako polovica rodín. (Čiastočne je tento výpadok pracujúcim rodičom kompenzovaný vyšším daňovým bonusom). Ak by na Slovensku došlo k testovaniu príjmov tak, aby ju naďalej poberali len 2/3 rodín (tretina rodín s najvyššími príspevkami by ju nedostávala) **dosiahla by úspora 100 mil. eur.** Alternatívnym riešením by bolo obmedziť prídavok na dieťa a vyplácať ho len do 18 roku dieťaťa, nie aj na študentov VŠ, ktorí majú už často vlastné príjmy.

Obmedzenie rezerv vlády

- V poslednom období sa v príprave rozpočtu rozpočtuje cca 300 – 400 mil. eur ako rezervy na nešpecifické výdaje (Rezerva na zhoršenie daňových príjmov resp. Rezerva na prostriedky a odvody EÚ) Tieto sa prostriedky sú používané aj na financovanie ad hoc, často nesystémových výdavkov. Zrušenie možnosti vytvárať nesystémové rezervy by donútili ministerstvá poctivo rozpočtovať svoje oblasti, ale zároveň obmedzilo čerpanie týchto rezerv na výdavky s nízkou prioritou. **Ak by sa podarilo ušetriť vďaka tomu 10 %, úspora by dosiahla 20 - 30 mil. eur.**

